

L'inventor Xaveta

Enric Lluch i Girbés

PROPOSTA DIDÀCTICA
per el Seminari de Llengües del C.P. Ausiàs March (Mislata)

8

© Enric Lluch i Girbés
Il·lustracions de Felip Baldó
190 x 135 mm., 62 pàgines
Enquadernació en rústica

© 1996 Edicions del Bullent, SL
De la Taronja, 16 - 46210 Picanya ☎ 961 590 883
Disseny: Miquel Mollà
Assessorament lingüístic: Ferran Fabregat
info@bullent.net

Suggeriments didàctics i metodològics

Les possibilitats que ens ofereix el text d'Enric Lluch escapen i superen el tipus d'activitats usuales, centrades principalment en comprensió lectora i creativitat constreta o, almenys, limitada a temes tancats, sempre subordinats al text base. Per contra, les situacions d'implicació-complicitat, a l'hora de traure partit d'ambages i potingues del protagonista, que es poden recrear mitjançant la identificació d'accions o la creació de fórmules (bé deductives, bé predictives) capaces d'explicar situacions o, fins i tot, solucionar-ne aquelles de més dolentes, al costat dels jocs lingüístics que eixiran de la comprensió lectora i de la pròpia estructura textual, constitueixen unes excel·lents estratègies per poder fer ús de *L'inventor Xaveta* com quelcom més que una altra lectura menys o més divertida, sinó que pot convertir-se, si és que volem, en punt de partida per a la creació i la recreació de noves experiències o noves lectures.

La nostra proposta d'activitats pressuposa que els objectius de comprensió seran aconseguits satisfactòriament, però mitjançant estratègies variades, originals, innovadores, suggeridores, tot i que s'ofereixen com a suggeriment o alternativa, per poder aplicar-se de manera global o parcialment, literalment o reinterpretades, d'acord amb el context i la dinàmica singular de cada grup o programa didàctic.

El ventall d'activitats que es proposa presenta una estructura bàsica, a partir del procés didàctic des del text:

- Una activitat prèvia (joc, escenificació, experiments màgics), concebuda com a element motivador, amb la pretensió d'interessar l'alumnat en la trama del text i crear la necessitat-curiositat d'endinsar-s'hi.

- Un bloc d'activitats paral·leles a la lectura, o com a derivacions d'ella, amb objectius, sobretot, de comprensió (del missatge, l'estructura o els elements) i creació d'actituds, per tal de realitzar-les mentre dura la lectura: vocabulari, onomatopeies, frases fetes, personatges, identificació de situacions.

- Una activitat final, fonamentalment lúdica, des del disseny d'una festa amb una forta implicació i participació per a tot l'alumnat, basada en un joc de recreació, utilitzant elements suggerits o inspirats pel text. És a dir, partint de la comprensió i assimilació del text.

Nota: No es fa menció d'altre tipus d'activitats de comprensió (fitxes bibliogràfiques, de vocabulari, de comprensió, etc.), atès que n'hi ha una àmplia oferta als mitjans especialitzats.

PROPOSTES DE TREBALL

1.- ACTIVITATS PRÈVIES "El laboratori de ..."

L'activitat es desenvoluparà a l'inici del matí, de la vesprada o en acabar el temps de pati. El professor haurà d'esperar a l'aula els alumnes, els quals podran accedir-hi amb la companyia d'un altre professor.

Escenografia: crear un laboratori en què es desenvoluparà l'activitat, la complexitat del qual dependrà de la disponibilitat de recursos de cada centre.

Vestuari: el professor hauria d'adaptar la vestimenta a la situació lúdica.

Desenvolupament de l'activitat:

1.- El professor, que haurà adoptat la personalitat d'un investigador, convidarà els alumnes a entrar a la classe, asseure's al seu lloc i romandre-hi en silenci per tal de presenciar diferents experiments que requereixen la màxima concentració.

El professor començarà el procés de dos o tres experiments, els quals poden ser, entre d'altres molts que cada professor pot buscar per adaptar-los al seu grup de classe, els que segueixen:

Experiment: inflant globus

Elements necessaris:

Un cassó, una ampolla, un globus, una cullera, vinagre i bicarbonat.

Desenvolupament de l'experiment:

S'escalfa un poc de vinagre en un cassó. S'agafa una ampolla menuda i s'ompli de vinagre calent fins una alçada de dos dits. S'aboca a l'interior d'un globus dues cullerades soperes de bicarbonat. Amb el globus penjant cap avall i la boca subjectada a la de l'ampolla, de manera que queden fermament adherides, s'alça el globus i es fa que caiga el bicarbonat dins l'ampolla.

Quan entren en contacte el bicarbonat i el vinagre, es despendrà un gas que anirà inflant el globus a poc a poc.

Experiment: l'oxigen màgic

Elements necessaris:

Un pot, un got, gotes de tinta i aigua.

Desenvolupament de l'experiment:

S'ompli, fins a la meitat, un pot de vidre amb aigua freda. S'hi afegixen unes quantes gotes de tinta blava o negra i es remena tot molt bé. Després, es posen quatre o cinc gotes de lleixiu en un got, que s'ompli fins a la meitat amb aigua freda. S'aboca una mica d'aquesta solució al pot i es veurà que l'aigua es torna transparent una altra vegada.

2.- Ja finalitzats els experiments, el professor preguntarà als seus alumnes si els agradaria conèixer-ne alguns més. La cosa més natural és que la majoria li conteste que sí. És en aquest moment quan el professor traurà el llibre *L'inventor Xaveta* i els comentarà que, si el llegeixen, descobri-
ran tot un món fantàstic de fórmules i invents. També els en pot comentar alguna.

2.- ACTIVITATS AL VOLTANT DE LA LECTURA

A) A LA RECERCA DE XAVE-PARAULES

Aquest text que tens a les mans ha passat per la màquina Rebentona i, com a conseqüència, algunes paraules han saltat del seu lloc i han sigut substituïdes per la seua definició.

Tu hauràs de relacionar-les. Si tens dubtes, pots ajudar-te amb el diccionari.

“El diccionari ens diu d'aquesta paraula que és una substància que pot ser molt perjudicial per a la salut (1); malgrat això, al nostre inventor Xaveta li agrada omplir amb aquestes substàncies els tubs de vidre tancats per un extrem (2) que té al seu laboratori.

La Neus, amb el disgust que sent algú que està molt enfadat (3), li diu a son pare que deixi de fer-ho. Aquest, però, fa veure que no sap de què li parla i es fa el desentès (4).

Tot li rodava bé, al nostre inventor, fins que una mosca se li para en un dels costats de la cara que va des dels ulls fins a la barba (5). El colp que es pega li fa caure, per l'orella dreta, un xicotet cilindre amb rosca espiral (6) i, amb ell, totes les fórmules que l'inventor té memoritzades.

Així les coses, un bon dia aparegué pel seu laboratori un conjunt de persones (7), ben ossats i musculats (8) i li van encomanar que els fabricara una bomba.

Xaveta va meditar i rumiar (9) però, cap idea va eixir del seu cap.

Davant tal situació, l'inventor va anar a visitar el doctor Oint; fins allí va arribar també el Cellut amb la seua banda, malgrat que el doctor va sermonejar i amonestar (10) la infermera per haver-ho consentit.

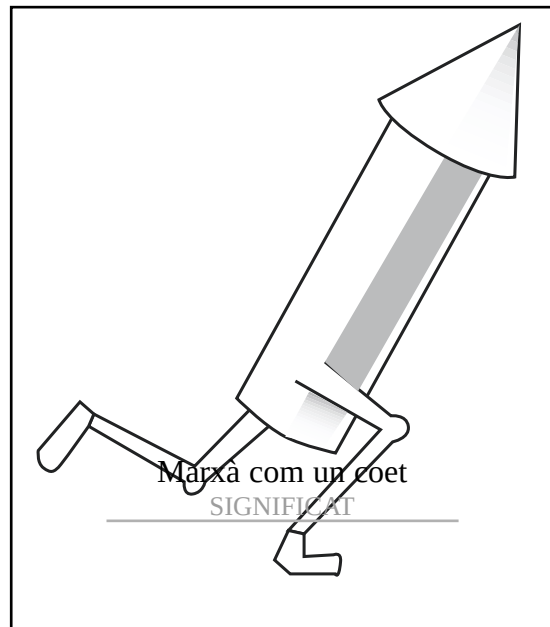
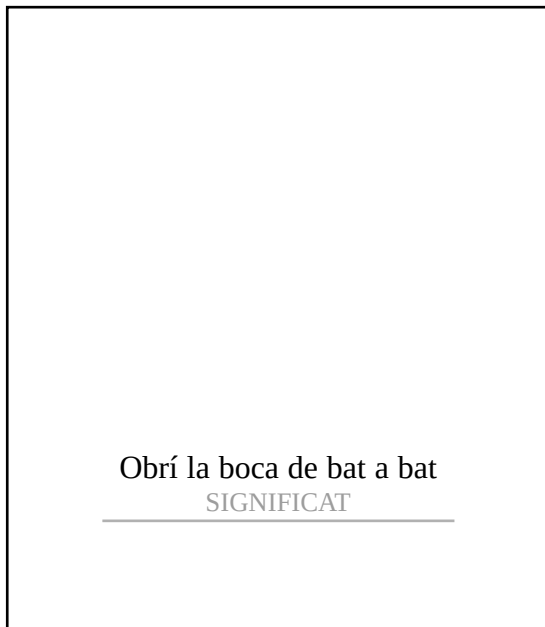
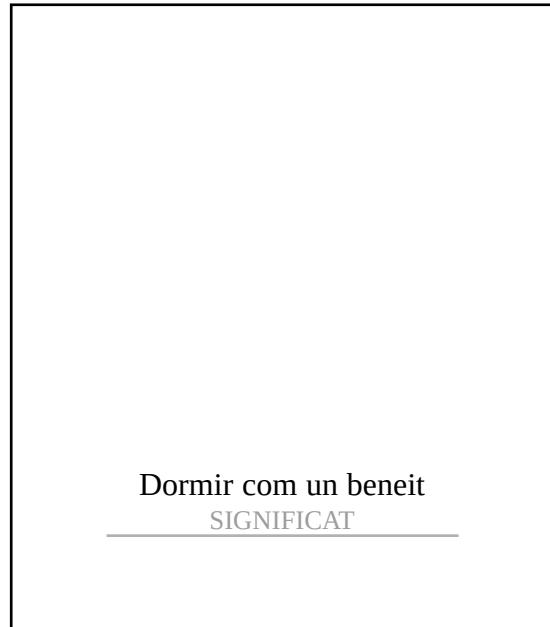
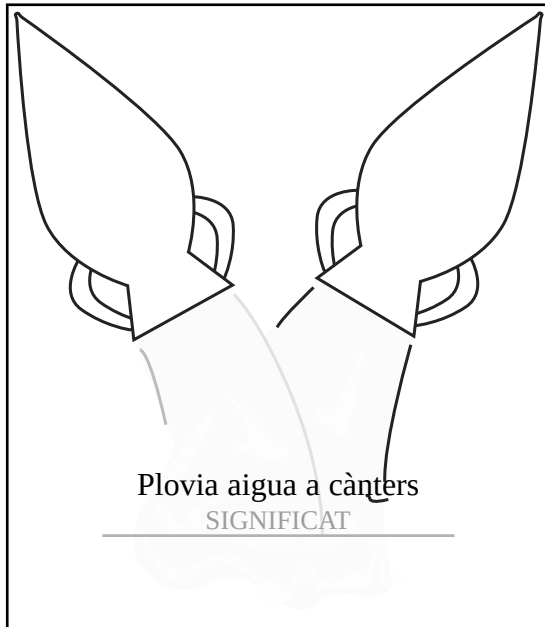
Tots ells van acabar dins la màquina Rebentona i, gràcies als caramels que caben dins del puny o de la mà tancada (11), Xaveta va canviar, dolçament, el contingut dels seus experiments”.

B) LES FRASES FETES

Si te n'has adonat, al text de *L'inventor Xaveta* hi ha un fum d'expressions i frases fetes, algunes molt divertides, amb les quals l'autor aconsegueix que la situació que narra se'ns facen més vives. Una frase feta és un grup de paraules que, en conjunt, expressen un significat diferent al que cada paraula té per separat.

*A continuació, tens quatre quadres, en dos dels quals apareixen dibuixos que representen alguna de les situacions expressades per aquestes frases fetes que pots trobar a la lectura, els altres estan en blanc. Davall de cada quadre, tens dos quadrets més menuts: l'un per a la frase feta i l'altre per explicar el que significa. Tu hauràs d'omplir els quadres en blanc, escrivint la frase adequada per a cada situació o dibuixant una situació adient a la frase, i explicar quin és el significat de cada frase feta.

C) LES ONOMATOPEIES

Al llarg de la història apareixen un fum d'onomatopeies. Recorda que una onomatopeia és la representació amb lletres d'un so o un soroll. Et proposem que et llances a la recerca de totes les onomatopeies de la història per classificar-les en dos grans grups: sons i sorolls emesos per éssers vius i sons i sorolls produïts per éssers inanimats. Cal que indiques qui l'ha produït.

ONOMATOPEIES

Produïdes per éssers vius	Produïdes per éssers inanimats
•Mèèèu! Mèèèu! (el gat Totmès)	•Clic! (el vis)

Les onomatopeies també són origen de paraules. De la majoria d'elles naixen: un nom per designar el soroll produït i un verb per indicar l'acció d'aquest soroll. Així, de l'onomatopeia xiu-xiu eixiran les paraules xiulet i xiular. A continuació tens una graella amb buits que tu hauràs d'emplenar.

Onomatopeia	Nom	Verb
xiu-xiu	xiulet	xiular
	sanglot	
plas-plas		
		cloquejar
zum-zum		
		bufar
	cruixit	

D) DESCRIVIM ELS PERSONATGES

Recorda que una frase descriptiva és aquella que expressa característiques dels objectes, dels éssers vius, dels paisatges...

Endevina de quin personatge es tracta:

- 1.Té quatre pèls en guerrilla repartits al voltant de les orelles
- 2.Farà deu anys el segon dia de Pasqua
- 3.Miola tot el sant dia com si li donaren corda
- 4.Eren quatre homes alts i fornits com els armaris robbers

- 5.Era tan ampla que arribava de barandat a barandat, tan alta que quasi rascava el sostre
- Escriu una altra frase descriptiva per a cadascun dels personatges.

E) LA MÀGIA DE LES FÓRMULES

Durant aquests dies hem realitzat una visita molt interessant al laboratori de l'inventor Xaveta i hem descobert les seues fórmules, trucs i ambages. Xaveta sap, com ningú, manejar els elements per aconseguir les seues malèfiques potingues. Benaauradament per a tots nosaltres, a Xaveta, per culpa del vis que li va caure en voler matar la mosca, li isqueren totes les fórmules dolentes del cervell. Ja no va poder inventar més fórmules fins que la màquina Rebentona el curà.

Tanmateix, és més que probable que alguns dels seus flascons hagen caigut a mans de persones insensates que han quedat contaminades per les fórmules de Xaveta. Sé, per exemple, d'un mestre que es va prendre una culleradeta de Verí de Mal-Geni per desdejunar i durant més d'una setmana no se li podia mirar a la cara: passava la classe xisclant com una bruixa irritada.

Saps quina fórmula deu tenir aquest Verí de Mal-Geni? Per què no proves a esbrinar-la?

Un altre dia vaig tenir l'oportunitat de veure un xiquet a la classe, mandrós i trist, com una espar-danya, que tenia la cara allargada i pàl·lida com un peix. Aquest xiquet havia tingut la idea de jugar amb un flascó brut que es va trobar entre les escombraries del laboratori de l'inventor Xaveta.

Pots imaginar-te què hi devia haver en aquell flascó?

Series capaç de descobrir-ne la fórmula?

És ben segur que pertot arreu continuaran circulant encara molts flascons amb verins i pocions dolentes. Segur que sí. Per què, si no, continua havent-hi xiquets trists i mandrosos, assignatures avorrides, gent que s'enutja, persones que xisclen com a cotorres en dejuni i tantes altres coses més?

Però, fixa't què va fer la màquina Rebentona amb els nostres amics, l'inventor Xaveta i la banda del Cellut: de cop i volta es van curar i començaren a inventar noves fórmules meravelloses que podien curar-ho tot, fer créixer els més menuts, fabricar caramels de mil sabors, xarops màgics, dolços com la mel...

Més encara, al laboratori màgic de la nostra imaginació es poden inventar fórmules que solucio-naran totes aquestes coses que no acaben de funcionar. Algú haurà d'inventar-les. I aquesta persona, potser sigues tu. T'agradaria?

Només cal que mires al teu voltant, esbrines allò que no va bé, t'endinses al laboratori imaginari i ¡NESPLA! a inventar la fórmula que done solució a aquestes coses i faça funcionar tot a les mil meravelles. Vegem ara què se t'ocorre.

Aquesta és la meua col·lecció de "FÓRMULES MÀGIQUES SOLUCIONA-TOT":

Ver de l'inventor Xaveta

Mata-animals grans, mitjans i menuts.

Ingredients:

Suc de mal de queixal	2 mesures
P ls de cella de bruixa malalta	3 unitats.
Cua de rata rabiosa	4 unitats.
Llimadures de ferro de calab s	2 pessics
Rebuf de bou	4 grams.

3.- ACTIVITATS EN ACABAR LA LECTURA **LA FESTA "REBENTONA"**

Es tracta d'animar la imaginació, la creativitat i la capacitat de joc de l'alumnat, mitjançant la invi-tació a una festa. La festa ha de ser el marc lúdic per excel·lència en què desemboque tot el procés de treball al voltant del text.

Llegir un text és també jugar-lo: jugar-lo amb el cos, amb la veu, amb elements escenogràfics, amb so i, per suposat, amb imaginació.

Convé que tota la festa i els preparatius estiguen dinamitzats pel professor-animador.

Seria interessant que ell assolira algun tret o element característic de l'inventor Xaveta.

DESENVOLUPAMENT DE LA FESTA

Preparatius

•Aparició a la classe d'una targeta-anunci de la festa amb la data i les instruccions per participar-hi.

FESTA REBENTONA PER A TOTS ELS XAVETES DE LA CLASSE

Data: _____ Hora: _____

Lloc: _____

LA MÀQUINA REBENTONA PRESIDIRÀ LA FESTA. QUI LA FARÀ?

•Divisió de la classe en tres bandes. Cada banda tindrà una referència temàtica lligada al text. Nosaltres exemplificarem el desenvolupament de la festa amb l'elecció temàtica de les fruites (pel meló d'Alger) i jugarem amb tres bandes: la banda del meló, la banda del coco i la banda de la pera.

•Cada banda acudirà a la festa amb la fruita a què fa referència (melons, peres i cocos).

•Cada banda crearà un poema rebentó (Baliga-balaga) al·lusiu a les seues senyes d'identitat en què apareixeran: a) el nom de la banda, b) el descobriment de l'invent amb la descripció de les qualitats i utilitats i c) el segell de la banda amb autoretrat caricaturesc de tots els components.

POEMA REBENTÓ DE LA BANDA DEL MELÓ

Hem arribat a la festa,
una festa rebentona,
i no hem fem ni mica de sesta
per no donar la nota.
Som la banda del meló
i hem inventat un sabó
amb la polpa del meló
tres bombolles de sífó
i un extracte de torró.
Tot barrejat amb el suc
del gran meló de Ramon
condensat fins a fer fum
queda en forma de torró.
Serveix per alegrar la cara
pel suc del gran Ramon
per llevar les lleganyes
per les bombolles del sífó
i per tenir simpatia
per efecte del dolç torró.
És el nostre descobriment,
perquè nosaltres som desperts
i a la festa rebentona
acudim durant una estona
amb el sabó, el nostre invent.

•La banda portarà l'invent que ha fet: una pastilla de sabó.

•S'ha de construir la màquina rebentona, bé pels alumnes, bé per un equip interbandes o bé durant la classe de plàstica. Es pot fer amb una simple caixa de cartó, que es pintarà i decorarà amb elements imaginatius.

A més a més, caldrà preparar 4 targetes de color que s'enganxaran a la màquina i en les quals hi haurà escrit el contingut de cada fase de la festa. Aquest serà l'element sorpresa per als alumnes; per tant, serà preparat pel professor-animador sense el coneixement dels alumnes.

LA FESTA

•Entrada i rebuda de les bandes al lloc de la festa, amb fons musical (clàssics divertits, "La màquina d'escriure" de Leroy Anderson).

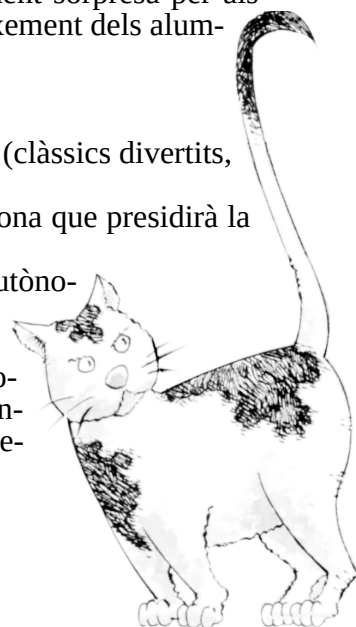
•Presentació, per part del professor-animador, de la màquina rebentona que presidirà la festa i de la qual aniran eixint les instruccions a seguir.

Per exemple, es pot dir: "La màquina rebentona és una màquina autònoma. S'ha passat tota la nit activant els seus botons i ací tenim unes quantes indicacions, etc, etc."

•A continuació, es llegiran les targetes. La 1a, la desenganxarà el professor-animador i la resta, un representant de cadascuna de les tres bandes. El professor-animador haurà d'indicar el moment en què el representant que pertoque desenganxarà i llegirà la targeta.

•Primera targeta, lectura:

"Benvinguts a la festa Rebentona,
poesia i jocs durant una estona.
Si voleu participar,

el primer serà cantar
la poesia rebentona”

Ja llegida la 1a targeta, cada banda cantarà o recitarà el seu poema rebentó. En acabar tots els poemes, es muntarà l'exposició d'invents al voltant de la màquina i es deixarà un temps per a les opinions sobre els invents de cada banda i per a l'intercanvi de receptes i fórmules per tal de crear nous invents.

•Segona targeta, lectura:

“Heu creat els poemes
amb molta imaginació.
No està del tot malament
el que m'heu demostrat.
Ara, però, vull més riulla
i me l'heu de procurar.
Arriba l'hora de la inventiva.
Cada banda ha de crear
una nova maquineta
capaç de funcionar.
Amb el cos, la veu i l'agudesia,
de tots els “quasi-xaveta”

Es tracta que cada banda tinga un temps per investigar moviments simples que han d'acompanyar amb so. Els moviments i els sons dels components de la banda estaran coordinats entre tots de tal manera que el resultat serà una original màquina per banda. Es pot afegir el nom de la banda com a so verbal representatiu de la màquina dansaire. O bé triar una frase feta del text del Xaveta amb la qual jugar (xiuxiuejar, cridar, interrogar, etc.), que s'harmonitzarà amb els elements mòbils i sons de la maquineta que han format amb els seus cossos els integrants de cada banda. També es pot afegir desplaçament per l'espai. Finalment, s'aniran exhibint les diferents màquines, una rere altra, perquè tots les vegem.

El professor-animador pot anar dirigint, a tall d'orquestra (graduànt ritmes, intensitat, tons, desplaçaments...) l'actuació de cada màquina, jugant amb el ritme sorpresa.

•Tercera targeta, lectura:

“Segur que vos agradarà
el que ara vull demanar.
Atenció tots els xavetes.
No és moment de receptes.
Ara toca moure el cos.
I amb molta imaginació
seguir el ritme de la meua cançó”

(Música: *Dansa macabra*, de Saint-Saëns)

Mentre sona la música, aniran eixint a ballar, alhora, un xiquet per banda amb la consigna: sense parar de ballar fins a rebentar. Després, dos per banda i després tres. Si de cas algú es cansa, li passa el relleu a un altre de la seua banda. La resta animaran amb palmes, peus, xiulets i tota mena de sons. El professor-animador també pot animar provocant imatges per acompanyar el moviment. És la fi de festa. Encara falta, però, una última targeta.

•Quarta targeta, lectura:

“Ja s'ha acabat la festa.
M'heu agradat de debò.
Potser, la meua sorpresa
vos animarà la imaginació.
Als llibres hi ha xavetes
de molts tipus i caràcters.
Jo vos convida a descobrir
tot un món de personatges
que vos ajudaran a gaudir

d'altres meravelloses festes.
I ara, ja menjar les fruites fresques!”

FI DE FESTA

Es pot concloure l'activitat-festa amb un esmorzar o berenar amb les fruites de les bandes.
Bon profit i fins a la pròxima!!

VARIANTS ALTERNATIVES.-

Les bandes que participen a la festa:

- Es poden organitzar més de 3 bandes per classe, atès el nombre d'alumnes i el temps de què es disposa per a l'activitat-festa.

- Altres camps temàtics:

- * Animals (pel gat Totmès)
- * Substàncies (pel verí de Xaveta)
- * Dolços (pel caramel de la Neus)
- * Armes gracioses (per la bomba)

- Distintius de les bandes:

Segons el tema triat, el distintiu que es portarà serà material, simbòlic o metafòric.

En acabar la lectura de la tercera targeta:

Mentre sona la música, tots alhora comencen la dansa rebentona, després d'una pausa en què el professor-animador explicarà la dinàmica de la dansa. Seguint el ritme de la música, comencen a moure's: primer només el dit índex de la mà dreta, després tota la mà i, progressivament, el braç dret, l'altre braç, el cap, la cara (la màscara facial), els muscles, el tronc, els malucs, les cames i els peus fins al desplaçament per l'espai i, després d'un temps en total moviment i desplaçament, aniran minvant el moviment i retrocedint en igual ordre fins que únicament es mou el dit índex de la mà dreta, que a la fi s'atura i tots queden quiets. Aleshores, se'ls invita a tancar els ulls i percebre's com si foren una màquina viva, única amb sang i cor. Obriu els ulls i es dedica un temps a comentar l'experiència.

- Organitzar una exposició dels invents-xavetes, amb les explicacions adients.

- Plantejar la lectura oberta a la resta de classes, o a tot el centre, de poemes-rebentons.

- Incloure totes aquestes variants, i moltes més que se'ns podran ocórrer, en l'organització d'una SETMANA REBENTONA.

